

Manekýn Koudelka. O té blamáži s ricinem se budou zpravodajci učit, obává se Jan Schneider. Pasou si v BIS Kundru?

- CZ24 News | 12. února 2022

ČESKO: „Ředitel tajné služby, který se nechá veřejně chválit, je manekýn. Politik, který chválí ředitele zpravodajské služby, je nafoukaný tlučhuba,“ vysvětluje základní principy práce tajných služeb bezpečnostní analytik Jan Schneider.

Vláda jmenovala plk. Michala Koudelku ředitelem BIS pro další pětileté období. Je to dobrá nebo špatná zpráva?

Jak pro koho. Pro Koudelku dobrá. Má nyní dalších pět let na to, aby byl jmenován generálem. Nevím, jestli mu jde ještě o něco jiného.

Pro ty, kteří to s naší zemí nemyslí dobře, to je také dobrá zpráva. Všichni už mají Koudelku dokonale přečteného, což je ve zpravodajské branži, tedy z profesionálního hlediska tragédie. Ví se, komu bude Koudelka „odezírat ze rtů“ a byť i nevyřčené náznaky brát za své prioritní úkoly. Ví se, jak bude Koudelka reagovat, co mu podstrčit, aby nejdřív vystrašil veřejnost a pak to s děsem v očích předložil vládě, aby ta pak ve zmatku a kvůli své nekompetentnosti učinila zase něco, nad čím budou v zahraničí kroutit hlavou, ale rukama budou tleskat, protože zase ponese pomyslnou morální standardu a vyklidíme zbytek ekonomických pozic.

Takže všeobecný potlesk, hlavně ze zahraničí – pouze smutek z hlediska toho, kdo ho platí a komu by měl sloužit ku prospěchu, tedy naší republiky.

Politici vládního tábora za Koudelkou stojí jako jeden muž celé roky, chválí ho jako bytostného profesionála, díky kterému je Česká republika bezpečnějším místem. Podle vás to tak není?

Jednomyslná, nota bene veřejná chvála je vždy podezřelá. Zpravodajské služby jsou ze svého principu nositelkami špatných zpráv, které však umí ocenit pouze politici, hodní svých postů. Varuje-li zpravodajská služba exekutivu před nějakým problémem, popíše-li ho přesně, dodá-li tu informaci včas a správnému adresátovi, poskytne tak exekutivě obrovskou výhodu. Dobrá zpravodajská služba, pokud to lze, pak ještě informaci doplní o kontext, popíše variantní vývoj a odhadnutelné důsledky.

I nejmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘÍSPĚT

A samozřejmě, sdělí exekutivě také, když něco není pravda, byť by se to politicky strašně hodilo

vládní garnituře do krámu. A dá jasně najevo, že s žádnou takto motivovanou agendou nemůže a nebude mít nic společného.

Dobrý politik si ale uvědomí, že to je velká výhoda, když se zpravodajská služba takto chová, protože je důvodný předpoklad, že se tak bude chovat i v době, kdy on už nebude u lizu, a bude třeba v opozici.

Z logiky věcí pak exekutiva o takovém pokladu ve formě dobře a nestranně fungující zpravodajské služby moc nemluví, a veřejně už ani omylem.

Takže tady je něco špatně. Ředitel, který se nechá veřejně chválit, je manekýn. Politik, který chválí ředitele zpravodajské služby, je nafoukaný tluchuba. Stačí se zamyslet nad tím, na základě jaké sumy zkušeností se zpravodajskou branží ti „z božího dopuštění politici“ služby hodnotí a takto plytce se pak vyslovují? Vždyť nevědí o té profesi nic, a to ještě v tom lepším případě. Realita je horší, oni mají v hlavě guláš.

Nejhorší je kombinace obojího. Nadutí politici a zpravodajský ředitel, který si s jejich „majestáty“ hraje jako s jojem.

Jak vůbec hodnotit předešlých pět let, kdy Michal Koudelka v čele Bezpečnostní informační služby stál?

Když Michal Koudelka nastoupil, dal svůj první rozhovor a já jsem byl příjemně překvapen (a také jsem to na stránkách [Parlamentních listů](#) zveřejnil). Těžko mě tedy někdo může podezírat, že bych byl vůči Koudelkovi osobně zaujatý. Ve svém hodnocení se držím pouze profesionálních kritérií.

Je jisté, že ředitel zpravodajské služby je vystaven mnoha tlakům, byť jde o relativně malou službu relativně malého státu. Koudelka však ty tlaky neustál, a ty slibné náznaky nerealizoval. Ba naopak, začal posluhovat, a ještě ke všemu veřejně.

Všimněte si, že řečí o takzvané hybridní válce (která ovšem ve své podstatě není v historii ničím novým) mají plnou hubu právě ti, kteří neskrývaně nejrůznější formy hybridní války používají. Zpravodajská služba má být ovšem službou tajnou. Rozhodně nemá ovlivňovat veřejnost různými alarmistickými a katastrofickými výstupy, nebo pomocí veřejných výročních zpráv, v některých pasážích formou připomínajících spíše politické pamflety.

Do této polohy se však BIS za Koudelkova ředitelování bohužel dostala.

Vy jste v BIS pracoval, máte tedy představu o jejím vnitřním fungování. Není kritika šéfa civilní kontrarozvědky v řadě ohledů neoprávněná či přestřelená? Třeba právě proto, že běžní občané, ale i politici netuší, o čem ta práce je...

Právě proto musím výslovně ohradit meze toho svého předešlého tvrzení pouze na některé výstupy a některé části výroční zprávy, protože tuším (vědět to nemohu, a i kdybych to věděl, napsat bych to nemohl), že v BIS je mnoho skutečných profesionálů, zejména v problematikách terorismu a ochrany ekonomiky.

Koudelka udělal tu chybu, že naprosto zmařil dlouholeté úsilí svého předchůdce generála Jiřího Langa, aby zpravodajská služba pokud možno zmizela z referátů médií. Vstoupil se službou do mediálního popředí, aby mohl hybridně ovlivňovat veřejné mínění.

To je ovšem něco, co zpravodajské službě z principu naprosto nepřísluší, a navíc je to v rozporu se zákonem. Ten jí nic takového neumožňuje (a státní instituce může dělat jen to, co jí zákon výslovně

ukládá, takže například publikování výročních zpráv je v kolizi se zákonem).

ParlamentníListy.cz v minulých týdnech přinesly články o fungování BIS kvůli kauze Vrbětice a "ricin". Naše zdroje z bezpečnostní komunity mluvily o fatálním selhání služby v ricinové kauze, protože kdyby ta hrozba byla reálná, BIS by svou údajnou nečinností v reálném čase mohla způsobit tragédii. Jak to je podle vás?

Ten závěr je logický. Lze to přirovnat k dilematu, který má policie při rozpracování složitých kauz, kdy je svědkem probíhající trestné činnosti. Z hlediska zákona by již měla zakročit, ale nedobrala by se dalších pater organizovaného zločinu.

Myslím však, že tato úvaha je sice logická, ale v tomto případě není na místě. Příznačné – až přízračné! – je totiž to, že Koudelka dostal Tenetovu medaili, a ředitel CIA George Tenet smutně vstoupil do historie tím, že se podílel na sérii globálních fejků, předcházejících americké agresi do Iráku v roce 2003. Všechny takzvané zpravodajské informace se dost brzo poté ukázaly být nikoliv jen nepřesnými, ale začasť i zgruntu vyfabulovanými.

Jedním z těch fejků byla takzvaná pražská stopa, kdy se měl jeden z údajných aktérů útoku na WTC v New Yorku 11. září 2001 setkat předtím v Praze s iráckým zpravodajcem. Krásně o tom píše bývalý ředitel BIS Jiří Růžek ve svých [memoárech](#).

O ricinové blamáži se bude vyučovat ve zpravodajských kurzech. Bylo by jen s výhodou, když by se posluchači dozvěděli, že tehdejší ředitel služby nebyl nikdy povýšen do generálské hodnosti.

Od známých odhalení v kauze Vrbětice a údajném zapojení ruských tajných služeb brzy uplyne rok. Co se za toto období stalo? Došlo k nějakému výraznému posunu, který by původní tvrzení BIS potvrdil? A pokud ano, dozvěděla by se to veřejnost?

Hezky jste tu otázku postavil. Ano, k vývoji mohlo dojít, a patrně také došlo. Třeba tím, že přes usilovné pátrání se nepodařilo najít ani vyfabrikovat další „indicie“, které by měly podpořit srdcervoucí konspirační teorii o ruských zpravodajcích, perfidně se plížících a po bondovsku vnikajících do nějakých nablblých skladů kdesi na Moravě, snad aby tím přispěli k porážce světového imperialismu. Já vím, jsou to nablblé fráze, ale úmyslně tím chci evokovat onu nablblou dobu, kterou BIS svou „kreativitou“ nablble vyvolává.

Takže, kdyby se podařilo přivést na svět něco, co by alespoň zdánlivě podpořilo onu velmi výstřední konspirační teorii, jistě by nám to mediální agenti BIS sdělili neprodleně, ne-li dokonce zase s předstihem. Holt uvidíme, jestli se BIS po starém (nejen kágébáckém!) způsobu podaří chytit černou kočku v temné komoře, i když tam není.

Policie je ale k uzoufání neúspěšná, stále jen předprocesně prošetřuje, ale tím to končí, protože nad procesním vyšetřováním již bdí státní zástupce, a ne každý je tak „politicky uvědomělý“, že by si nechal pověsit tak zprofanovaného bulíka na nos. Dokonce je naděje, že se k tomu žádný nepropůjčí, což by bylo velmi dobré znamení, že trestněprávní orgány – při vši oprávněné kritice – mají a znají svou mez.

Takže k vývoji došlo, protože opakované nic – protažené v čase – též leccos vypovídá. O tom se ale mlčí, a již se jen – bez jakýchkoliv důkazů – opakuje ta fikce o tom, jak dva ruští agenti vyhodili vrbětické sklady do luftu.

Připomíná mi ta situace týden staré [video](#), jak americký novinář Matt Lee znemožnil tiskového mluvčího amerického ministerstva zahraničí Neda Price. Novinář požaduje důkazy, které by nasvědčovaly přípravám ruské agrese na Ukrajinu. Price tvrdí, že jeho tvrzení jsou vlastně těmi

důkazy a že to musí stačit. „Cožpak nevěříte americké vládě? Cožpak nevěříte britské vládě?“ ptá se to hovado přímo už ve stylu mccarthyovských výslechů před výborem pro neamerickou činnost počátkem padesátých let.

Poslední dobou bývá stále častěji upozorňováno na možné propojení vedení BIS a některých novinářů, zvláště pana Kundry z Respektu. Ostatně informace o ricinu či Vrběticích měli tito redaktoři dříve, než byly oficiálně zveřejněny. Může jít o náhodné úniky nebo jde o konkrétní spolupráci?

Jistěže jde o náhodné úniky. Tito redaktoři zřejmě chodí venčit své pejsky, nebo co, zcela pravidelně kolem jistého objektu ve Stodůlkách, a tam pracují někteří lidé tak úžasně přesvědčení o svých pravdách, že to jejich přesvědčení prosakuje přes všechny ty sofistikované technické zábrany a přímo prýští kolkolem, a oni, jak tak venčí ty pejsky, tak jsou tak nějak tou tvůrčí atmosférou zasažení a najednou se jim vynořují určité informace samovolně v mysli, a oni se cítí jako proroci a dají to na papír – a za čas se ukáže, že měli pravdu!

Jak je vidět, tato varianta o náhodných únicích je velmi pravděpodobná a věrohodná.

Naopak vzhledem ke všeobecné chvále nadplukovníka Koudelky je téměř kacířské předpokládat velmi nevěrohodnou variantu, že by BIS pásala partu novinářů, kteří by jako blbečci nejen dělali ostudu své branži, ale ještě by – kvůli zvýšené prodejnosti svých plátků a svým prémiím z toho plnoucím – to publikovali tak idiotsky načasované, že by to každého hned napadlo, byť by to bylo, opakují, velmi nepěkné vůči té skvěle vedené službě.

Jak je vůbec možné, že se takovými úniky nikdo nezabývá? Nebo tím BIS nic neporušuje, pokud by to šlo do médií dlouhodobě přímo od nich?

Zpravodajské praktiky těžko výslovně vymezit zákonem, zpravodajská služba musí mít určitou volnost. Já jsem svým lidem vždycky zdůrazňoval, že musí umět leccos, ale nesmí to použít proti své službě, potažmo proti svému státu. Zkušený český zpravodajec a diplomat Miroslav Polreich to říkal tak, že zpravodajská služba nesmí lhát svému „zaměstnavateli“, tedy státu.

Případné porušení zákona by se asi dalo hledat v oblasti ochrany utajovaných informací, jestli jsou oněm „novinářům pracujícím ve prospěch BIS“ sdělovány informace, které jsou v tu chvíli ještě utajované. Ale i s tímto obviněním by si zkušený zpravodajec dovedl poradit.

Tato veřejná mesaliance zpravodajské služby a některých médií však popírá samu podstatu zpravodajské práce. Bývalý ředitel BIS Jiří Růžek popisuje ve svých memoárech též případ operativce, který měl agenta, kterého úkoloval, aby publikoval v tisku jistým způsobem zaměřené články. Operativec pak výskytem těch článků dokládal důvodnost svého operativního zaměření. Čili nic nového pod sluncem, akorát to služba nyní provádí ještě blběji, než onen deviant, o němž píše Růžek.

Poslední otázka spíše teoretická. Jak by na základě vašich zkušeností měla BIS fungovat, aby beze zbytku plnila svou zákonnou roli? Co by se mělo změnit a jak? Na jaké další oblasti by se měla zaměřit?

Služba by se měla ponapravit především morálně! Když už jsme v alianci, která vyvážá lidská práva a poučuje o morálce celý svět, neměli bychom to přehánět, a něco z lidských práv a morálky si též nechat doma, abychom to všechno nevyvezli a nám by tu z toho mála, co tu bylo, nezůstalo už vůbec nic. To bychom se pak nestačili divit.

Proto by neměli být ve službě lidé, kteří neznají meze, kteří ty mravní zákony nemají v sobě. Juraj Kohutiar, můj bývalý, stále velmi respektovaný kolega z Federální bezpečnostní informační služby, napsal studii „[Zpravodajská etika](#)“, která je volně ke stažení a k prostudování a k poučení a k zamyšlení.

Technicky a vůbec logisticky je BIS vybavená velmi slušně, to se dá usoudit z výše rozpočtu. Tradiční slabinou zpravodajských služeb je personalistika. Jenom vtipem by mělo zůstat, jaký je rozdíl mezi zpravodajským důstojníkem a laboratorní myší? Nevíte? Laboratorní myš některé věci odmítá dělat.

Ostatně použil jsem výraz „zpravodajský důstojník“, což implikuje důstojnost. Lidskou i profesionální.

Činnost zpravodajské služby má ale dva aspekty. Tím druhým je kondice vlády, která je ze zákona zodpovědná za její činnost. Vlády ale trpí tím, že když jejím členům začne docházet, jak by asi vláda měla řídit zpravodajské služby, aby se dostaly do kondice, která by jim vyhovovala i v době, kdy budou v opozici, tak už je pozdě a jdou od válu. Ale zpravodajská služba se valí dál.

Jinými slovy, nezkušenost politiků, jejich naivita a někdy i zlomyslnost či dokonce zločinnost, to vše vytváří prostředí, v němž není reálné přimět zpravodajskou službu konat pouze v mezích zákona, nechce-li sama.

Jeden tvrdý závěr si dovoluji vyslovit, protože na něm trvám – a platí nejen u nás, ale jak vidno z onoho amerického klipu, je to problém obecný. Tím spíše zaslouží pozornost kultura exekutivy těch zemí, které se nedopouštějí následujícího prohřešku. Ten zní takto: Veřejně zdůvodňovat rozhodnutí vlády poznatky zpravodajských služeb může jen úplně naivní, nezkušený, nekompetentní, hloupý – anebo zločinný politik.

Pro ty štouravé pouze dodám, že poznatky zpravodajských služeb (kromě jimi zachycených, soudně povolených odposlechů telekomunikačního provozu) nejsou využitelné v soudních procesech, protože nejsou ověřitelné (zpravodajské služby ze zákona musí chránit své zdroje). Zpravodajské poznatky tedy slouží pouze jako jeden z podkladů pro rozhodovací činnost vlády. Rozhodnutí vlády jsou politická a vláda se o odpovědnost za ně nemůže dělit se zpravodajskými službami. Proto se na zpravodajské informace nemůže odvolávat. A když tak činí, platí ten uvedený tvrdý soud, který sdílí podstatná část zpravodajské komunity, hodné toho jména.

[ZDROJ](#)